

Stanisław Wiśniewski

Sesja naukowa w Opolu Lubelskim

Rocznik Lubelski 13, 253-255

1970

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W 25 ROCZNICĘ POWIATOWEJ RADY NARODOWEJ W PUŁAWACH

Dwudziesta piąta rocznica powstania Puławskiej Konspiracyjnej Rady Narodowej obchodzona była przez tutejsze społeczeństwo bardzo uroczystie. Władze powiatu zorganizowały w dniu 30 kwietnia 1969 r. uroczystą sesję Powiatowej Rady Narodowej połączoną z sesją popularno-naukową, która odbyła się w Domu Kultury w Markuszowie. W sesji, oprócz radnych powiatowych, uczestniczyli działacze organizacji politycznych z okresu okupacji hitlerowskiej na tym terenie, byli partyzanci oraz goście, reprezentujący WRN w Lublinie i Komitet Powiatowy PZPR w Puławach. Uroczystość wspomniana była również okazją do upamiętnienia miejsca, w którym ćwierć wieku temu powstała konspiracyjna rada powiatowa odsłonięciem we wsi Bobowiska tablicy pamiątkowej. Tam bowiem w nocy 30 kwietnia 1944 r. w chacie Bronisława Zachaja odbyło się pierwsze zebranie 33 działaczy reprezentujących różne organizacje wojskowe i polityczne, z których wybrano 22 osoby do Puławskiej Konspiracyjnej Rady Narodowej. Przypomniano podczas uroczystości, iż zebranie to ubezpieczone było przez oddział Armii Ludowej pod dowództwem Wacława Mańki, a Wojewódzką Radę Narodową reprezentował Marian Czerwiński „Marian”.

Wśród 33 konspiratorów byli m. in. Stefan Lewtak „Wiatr”, Stefan Sulek „Oset”, Józef Tomasiak „Rysiek”, Stefan Kamiński „Gienek”, Stanisław Augustyniak „Iskra”, Władysław Moskalik „Śmiały”. Byli to znani i wypróbowani działacze komunistyczni z okresu międzywojennego.

Na sesji popularno-naukowej wygłoszone zostały następujące referaty: dr Albin Koprukownik *Walka chłopów o ziemię i władzę w powiecie puławskim do 1939 roku*; dr Zygmunt Mańkowski *Walka zbrojna z okupantem hitlerowskim w powiecie puławskim 1939—1944*; mgr Ireneusz Caban *Kształtowanie się władzy ludowej w powiecie puławskim 1944—1947*; dr Stefan Buksiński *Główne problemy działalności Powiatowej Rady Narodowej w Puławach w okresie od 1944 do 1950*; mgr Stefan Filip *Powiat puławski w 25-leciu PRL*.

Referaty pokazały ciąg postępowych tradycji tej ziemi, źródła słabości w Polsce międzywojennej, rodowód walki w okresie okupacji i wielki patriotyzm ludu puławskiego, genezę narodzin nowej władzy ludowej i walkę o jej utrwalenie, która pociągnęła wiele ofiar ludzkich. Referaty dały zarazem przegląd osiągnięć w budownictwie socjalistycznym w tym powiecie, których najwymowniejszym przykładem są Zakłady Azotowe w Puławach.

Problemy poruszone w referatach wzbogacone zostały bardzo interesującą dyskusją i wspomnieniami organizatorów konspiracyjnej Rady, a m. in. Stefana Lewtaka, Stefana Kamińskiego. Warto w końcu nadmienić, iż materiały z sesji mają być opublikowane. Temu zamysłowi władz powiatowych zżyć należy pełnego powodzenia, by mogły one służyć lepszemu poznaniu przeszłości powiatu puławskiego i jego ogromnego awansu gospodarczego, kulturalnego i społecznego w Polsce Ludowej.

Albin Koprukownik

SESJA NAUKOWA W OPOLU LUBELSKIM

Ostatnie 25-lecie okazało się nader płodne, gdy chodzi o badania naukowe historii regionu lubelskiego, który poprzednio nie znajdował szerszego zainteresowania u historyków. W odrabianiu tego dotkliwego zapóźnienia największy udział

posiada lubelskie środowisko naukowe, które przygotowało szereg monografii, artykułów i przyczynków, ogłaszanych na łamach periodyków naukowych o profilu tematycznie związanym nie tylko z regionem. Jedną z form tej działalności stanowią także otwarte sesje naukowe poświęcone dziejom poszczególnych ośrodków miejskich i powiatów.

Ostatnia, dziewiąta z kolei sesja poświęcona była historii Opola Lubelskiego i okolic. Odbyła się w Opolu w dniu 12 czerwca 1969 r. i inaugurowała uroczystości Dni Opola.

Spotkała się z żywym zainteresowaniem miejscowego społeczeństwa, zwłaszcza młodzieży szkolnej, która gremialnie przybyła na obrady. Zjawili się też przedstawiciele władz partyjnych i administracyjnych województwa, powiatu i miasta Opola. Reprezentowane było dość licznie lubelskie środowisko historyczne. Bogaty program sesji obejmował dzieje ziemi opolskiej od czasów najdawniejszych do współczesności. Wygłoszono dziewięć referatów, które w większości przygotowali pracownicy naukowi Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej.

Otwierał sesję referat prof. dr Aleksandra Gardawskiego (UMCS) *Najstarsze dzieje regionu opolskiego w świetle archeologii*. Po naszkicowaniu, na podstawie znalezisk archeologicznych, najdawniejszego osadnictwa na tych terenach, referent stosunkowo najwięcej uwagi poświęcił istniejącemu w 2 poł. I tysiąclecia n.e. grodowi w Chodliku. Wieloletnie prace badawcze prowadzone przezeń na terenie zachowanego grodziska pozwoliły w miarę dokładnie odtworzyć wygląd grodu, jego zabudowę w różnych okresach czasu i rolę w życiu regionu. *Region opolski od poł. XV do poł. XVII w.* scharakteryzowała dr Maria Stankowa (Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Lublinie). Opolskie było administracyjnie związane z powiatem urzędowskim, miasto uzyskało prawo magdeburskie w 1450 r., a z nim częściowy samorząd, instytucję dziedzicznego wójta, a później szereg przywilejów. Autorka scharakteryzowała wygląd miasta, zatrudnienie mieszkańców i życie gospodarcze.

Referat doc. dr Stanisława Tworka (UMCS) *Region opolski w okresie Odrodzenia i Reformacji* ukazał Opole jako ważny ośrodek reformacji. Szczególnie aktywną działalność wykazywali kalwińscy właściciele dóbr opolskich, Słupeccy, którzy byli fundatorami dobrze prosperującej szkoły kalwińskiej w Opolu. Dr Tomasz Opas (pracownik WRN w Lublinie) w swoim wystąpieniu *Region opolski od poł. XVII do końca XVIII w.* przedstawił upadek znaczenia gospodarczego i kulturalnego Opola jako wynik wojen. Pod koniec okresu daje się zauważyć ponowne ożywienie w życiu miasta, przede wszystkim w dziedzinie oświaty. Funkcjonowała tu wówczas szkoła rzemieślnicza. W następnym referacie doc. dr Władysława Cwika (UMCS) *Region opolski w okresie walk narodowowyzwoleńczych (do 1868 r.)* scharakteryzowano administrację miejską, gospodarkę finansową, liczbę i zajęcia ludności, wygląd miasta, szkolnictwo itp. W zakończeniu referent napomknął o ruchu agrarnym w Opolskiem w latach 1861—1862 i o powstaniu styczniowym.

Dr Albin Kopruckowiak (UMCS) w swoim referacie *Region opolski na przełomie XIX i XX w. (1869—1918)* zanalizował jego sytuację gospodarczą i społeczną, zwłaszcza na wsi, której wadliwa struktura majątkowo-socjalna, dotkliwy głód ziemi, duża liczba ludności mało- i bezrolnej przyczyniły się do zaognienia konfliktów społecznych szczególnie w okresie rewolucji 1905—1907. Z kolei mgr Mieczysław Szyszko (UMCS) ukazujący *Region opolski w 20-leciu międzywojennym*, po omówieniu stosunków gospodarczo-społecznych, skoncentrował się głównie na życiu politycznym Opolskiego. Przedstawił więc wpływy poszczególnych partii obozu rewolucyjnego (KPP, PPS-Lewicy, NPCh i in.) i burżuazyjno-obszarniczego.

Dr Zygmunt Mańkowski (UMCS) zastanawiając się nad *Ruchem oporu w okresie okupacji i kształtowaniem się władzy ludowej* poruszył takie zagadnienia jak: rola strategiczna regionu w czasie kampanii wrześniowej 1939 r. i w okresie walk partyzanckich, eksterminacyjna polityka okupanta (aresztowania, egzekucje, pacyfikacje, rabunki, obozy — zwłaszcza w Poniatowej — itp.), ruch oporu, poszczególne jego nurty i formy, wreszcie powstanie władzy ludowej. Ostatni referat mgr Józefa Kalinowskiego (Opole) *Powiat opolski w okresie 25-lecia Polski Ludowej* mówił o przemianach i rozwoju gospodarczym ziemi opolskiej w okresie władzy ludowej

Organizatorzy sesji, tym razem ze względów li-tylko czasowych, zrezygnowali z dyskusji, która zazwyczaj rozwijała się po części referatowej. Wcale to oczywiście nie oznacza, że w przypadku sesji opolskiej była ona zbędna. Referaty bowiem nie poruszały wszystkich kwestii i zagadnień nieraz o charakterze pierwszorzędym. Tak np. nie wszyscy autorzy we właściwych proporcjach ukazywali problem: miasto-region.

Oceniając sesję, trzeba ją uznać za imprezę ze wszech miar udaną tak pod względem organizacyjnym jak i merytorycznym. Niemala w tym zasługa zarządu lubelskiego Oddziału PTH, zespołu historyków — autorów referatów, a zwłaszcza trzeba podnieść wkład doc. dr S. Tworka, który podobnie jak w przypadku poprzednich sesji, czuwał nad całością prac związanych z jej przygotowaniem.

Stanisław Wiśniewski

SESJA POŚWIĘCONA 400-LECIU KOMISJI MORSKIEJ

W dniu 3 lipca 1969 r. odbyła się na Zamku lubelskim sesja poświęcona czterechsetnej rocznicy zatwierdzenia przez Sejm Rzeczypospolitej Komisji Morskiej (Commissie Maritima), pierwszego w naszej historii urzędu morskiego. Uczestnikami sesji byli członkowie Sejmowej Komisji Gospodarki Morskiej i Żeglugi, przedstawiciele przedsiębiorstw armatorskich, marynarki wojennej, szkół morskich, placówek naukowych i działacze społecznych Towarzystwa Rozwoju Ziem Zachodnich, a organizatorami — Sejmowa Komisja Gospodarki Morskiej i Żeglugi, Ministerstwo Żeglugi, Rada Naczelna Towarzystwa Rozwoju Ziem Zachodnich i Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Celem sesji było pokazanie tradycji morskich naszego kraju oraz jego wielowiekowych dążeń do trwałego oparcia się o Bałtyk, w pełni zrealizowanych dopiero po zakończeniu II wojny światowej.

Gospodarzy województwa i miasta reprezentowali na sesji: sekretarz KW PZPR Edward Machocki, sekretarz KM PZPR Alina Wdowiak, sekretarz WK FJN Stanisław Zgrzywa, sekretarz Prezydium WRN Edward Zając i przewodniczący Prezydium MRN Mieczysław Martyn.

Obrady sesji otworzył sekretarz Prezydium WRN, przewodniczący Zarządu Wojewódzkiego TRZZ Edward Zając, który podkreślił wkład Lublina i województwa lubelskiego w odbudowę zrębów gospodarki morskiej w pierwszych latach po wyzwoleniu. Następnie przewodniczący Sejmowej Komisji Gospodarki Morskiej i Żeglugi Andrzej Benesz omówił rolę i znaczenie morza dla gospodarki krajowej. W swym wystąpieniu stwierdził między innymi, że województwo lubelskie jest jed-